

anweisungen“) zvané „salinky“ odtud, že jsou zajištěny na solních dolech (v Gmundenu a Aussee). Dříve jich smělo kolovat až do sumy 100 mil. zl. r. m. a byly tak ve spojení s papírovými penězi „státovkami“, že státovek a salinek dohromady obíhalo 412 mil. zl. Z té příčiny také jich vydávání podléhalo kontrole společného ministra financí. Po úpravě měny přešla jich správa úplně na rakouské finanční ministerstvo a vydávání jich a úrokování i splácení svěřeno poštovní spořitelně. Postupně jich oběh byl stále zmenšován až koncem r. 1908 jich zbývalo jen 57 324 905 mil. K, i budou asi úplně vzaty z oběhu a nahrazeny jinou formou podobného dluhu.

Také jednotlivé menší dluhy resortní jdou na účet jednotlivých ministerstev. Roční vydání na úroky rakouského státního dluhu po srážce toho, co platí Uhry na úroky všeobecného dluhu, jest rozpočteno pro rok 1909 na 349 $\frac{1}{2}$ mil. K; k čemu ještě přistupují důchody železničním společnostem za postátněné dráhy na rok 1909 celkem 29 $\frac{3}{4}$ mil. K. — Splatit by se mělo dle téhož rozpočtu asi na 60 mil. K dluhu, ale fakticky se žádný dluh nesplácí, nýbrž novými výpůjčkami ho přibývá.

4. Jiné veřejné půjčky rakouské.

Vedle státu mají především obecní a zemská veřejná hospodářství tak obsáhlé úkoly svěřeny, že stále jsou také odkázány na používání veřejného úvěru.

Zvláště veliké obce v nejnovější době účastníují se zároveň všelikého druhu podnikání a potřebují k tomu cíli často podobně velkých kapitálů jako státy. Tak na př. v rozpočtu města Paříže obnášejí vydání na dluhy obecní:

v r. 1907 134 239 mil. frs. a v r. 1908 134 720 mil. frs., tedy více než $\frac{1}{8}$ vydání potřebovaného na největší státní dluh (totiž na francouzský). Rovněž dluhy velikých měst německých jsou značné. Tak koncem r. 1905 měl Berlín dluhů 423 3 mil. M., Mnichov 263 2 mil. M., Frankfurt nad Mohanem 183 $\frac{1}{2}$ mil. M. atd.*)

*) Viz „Bulletin de statistique et de législation comparée“ avril 1908 p. 466 a mars 1908 p. 361.

U nás však ze stavu veřejných dluhopisů nemohly by se ani přibližně udati dlužnické závazky městských obcí a rovněž tak by nebyly vystiženy dluhy jednotlivých zemí. Příčina toho je, že zemská i městská hospodářství ukojují své úvěrní potřeby jiným způsobem než vydáváním částečných (dílčích) dluhopisů. Používají k tomu prostřednictvím velikých bankovních ústavů emisních (pravidelně zemských bank) nebo také spořitelů a menší obce i záložen. Na př. království České i jeho hlavní město Praha jsou již silně zadluženy, nicméně nejsou v oběhu žádné dílčí úpisy ani kr. Českého ani Prahy. Dluhy jejich jsou sice také ve formě cenných papírů, ale jako komunální obligace Zemské banky kr. Českého nebo jako zástavní listy hypoteční banky kr. Českého atd. Ovšem mohou také býti uzavřeny bez podkladu částečných úpisů jako celkové zápůjčky spořitelů nebo jiných úvěrních ústavů.

Zemské dluhy byly tak staré jako dluhy státní ve formě stavovských obligací, které ostatně často stát sám přejímal k placení. Po r. 1848 vznikly značné a důležité dluhy zemské na vyvazení břemen poddanských. Byly to „vyvazovací obligace pozemkové“ („Grundentlastungsobligationen“), kterými splaceny byly od zemských hospodářství vrchnostem částečná odškodnění za bývalá jich vrchnostenská práva proti selským usedlostem. Podobného původu byly také „propinační“ nebo „výčepní“ obligace v jednotlivých zemích nebo obligace na vyvazení vinného desátku a j.

Vyvazovací obligace po r. 1849 vydané byly vesměs slosovatelné v době 35—45 let a tedy byly také po většině postupně splaceny. Ale v jednotlivých zemích nicméně zbyly tyto dluhy dosud, jelikož zaměněny (konvertovány) byly v jiné, novější. Toho původu jsou:

$4\frac{0}{10}$ ní moravská zemská půjčka z r. 1890 8 mil. zl., která ovšem vedle splátky vyvazovacího dluhu sloužila také k různým investicím a ke krytí deficitů zemského hospodářství. Splatna je ve 40 letech. Koncem r. 1907 kolovalo ještě 6 5851 mil. zl.

$4\frac{0}{10}$ ní hornorakouská zemská půjčka z r. 1887 9 mil. zl. ve 40 letech splatná. Koncem r. 1907 5 9853 mil. zl. v oběhu.

$4\frac{0}{10}$ ní krajinská zemská půjčka z r. 1888
4 mil. zl. spl. ve 40 letech.

$4\frac{0}{10}$ ní haličská zemská půjčka z r. 1893
58.85 mil. K splatná v 50 letech. [Anuita této půjčky
obnáší 2.730.942 mil. K do r. 1943, kdežto na vyvazo-
vací dluh do r. 1898 by se bylo musilo platiti ročně
11.660.326 mil. K].

$4\frac{0}{10}$ ní haličská propinační půjčka z r. 1889
na vyvazení privilegií propinačních a výčepních 62.2 mil.
zl. splatná do r. 1916.

$4\frac{0}{10}$ ní bukovinská zemská půjčka z r. 1893
13.58 mil. K

a $4\frac{0}{10}$ ní bukovinská půjčka propinační
z r. 1890 6.983 mil. zl. jsou úplně shodné s předešlými
haličskými.

Z ostatních zemských půjček jsou důležité svými
sumami zvláště dolnorakouské, štyrské, tyrol-
ské a terstské.

$4\frac{0}{10}$ ní dolnorakouské zemské půjčky ke
stavbě zemských dráh jsou dosud tři: a) z r.
1893: 18 mil. K splatná v 75 letech; b) z r. 1906: 15 mil.
K, splatná v 75 letech; c) z r. 1908: 18 mil. K splatná
v 75 letech.

$4\frac{0}{10}$ ní štyrská zemská železniční půjčka
10 mil. zl. (ve třech seriích 1891, 1893, 1895 vydaná),
splatná v 90 letech.

$4\frac{0}{10}$ ní zemská štyrská půjčka z r. 1905 12 mil.
K k různým investicím splatná v 50 letech od r. 1910.

$4\frac{0}{10}$ ní tyrolská zemská půjčka a z r. 1895
10 mil. K ke konversi starších výše úrokovaných půjček.
Splatná v 50 letech.

$4\frac{0}{10}$ ní tyrolská zemská půjčka z r. 1905 10 mil.
K k investicím. Splatná v 50 letech od r. 1915.

$4\frac{0}{10}$ ní půjčka města a venkova Terstu (jako
půjčka zemská) z r. 1899 24 mil. K, splatná v 72 letech.
Koncem 1907 zbývá 23.45 mil. K.

Dále jsou dosud různé emise dalmátských zem-
ských půjček (emisi 6 v celkové původní sumě 2.95
mil. K) gorické zemské půjčky (dvě v celkové

sumě původní 1·648 mil. K), isterská (z r. 1900 1·4 mil. K) a tři haličské vesměs z r. 1905 v sumě 18·15 mil. K.

Ovšem celkové dluhy zemí jsou nepoměrně větší než v předešlých půjčkách jsou vytčeny.

* * *

Mezi městskými dluhy nejdůležitější jsou četné půjčky města Vídně. Jsou to:

$5\frac{0}{10}$ ní půjčka města Vídně z r. 1867 25 mil. zl. r. m. splatná v 45 letech (až do r. 1912). Koncem 1907 v oběhu jen 5·546 mil. zl.

$5\frac{0}{10}$ ní půjčka města Vídně z r. 1874 10 mil. zl. ve zlatě splatná ve 40 letech. Koncem r. 1907 nespliceno 2·973 mil. zl. ve zlatě.

Premiová půjčka města Vídně z r. 1874 30 mil. zl. r. m. (300.000 losů po 100 zl.) splatná v 50 letech anuitou $51\frac{9}{10}\frac{0}{10}$ ní, bezúročná; srážka výherní daně $20\frac{0}{10}$. Koncem r. 1907 v oběhu 107.900 netažených losů.

$4\frac{0}{10}$ ní půjčka města Vídně 1894 (vodárenská půjčka) 35 mil. K (podrobená rentové kuponové dani $2\frac{0}{10}$ ni, splatná do r. 1983.) Koncem 1907: 34·27 mil. K.

$4\frac{0}{10}$ ní půjčka města Vídně z r. 1898 (plynárenská půjčka) 60 mil. K splatná v 90 letech. Koncem 1907 59·14 mil. K.

$4\frac{0}{10}$ ní půjčka města Vídně z r. 1900 (elektrická) 30 mil. K, splatná v 90 letech. Koncem 1907 29·67 mil. K.

$4\frac{0}{10}$ ní půjčka města Vídně z r. 1902 285 mil. K (=242·25 mil. M=299 $\frac{1}{4}$ mil. frs.=11·8275 mil. £=57 mil. dolarů=143·355 mil. hol. zl.). Splatná v 90 letech. Koncem 1907: 282·72 mil. K. Půjčka byla uzavřena hlavně k převzetí městských drah, ke stavbě nového vodovodu a k doplnění starého a k jiným účelům. V cizině jí bylo vydáno 220 mil. K (tedy asi 77·2 $\frac{0}{10}$).

$4\frac{0}{10}$ ní investiční půjčka města Vídně z r. 1908 360 mil. K, dosud z ní bylo vydáno 200 mil. K (přejatá za kurs $95\frac{1}{8}\frac{0}{10}$ a $95\frac{3}{8}\frac{0}{10}$ subskripční kurs $96\frac{1}{2}\frac{0}{10}$). Splatná v 90 letech.

Nominalní suma všech těchto vídeňských půjček dosud vydaných činí nesplacených 648 $\frac{1}{2}$ mil. zl. a vzrostě dalším vydáním investiční půjčky přes 800 mil. K. Tím asi nebudou dluhy města Vídně vystiženy, vedle toho jsou jednotlivé menší dluhy v různých úvěrních ústavech. Ovšem proti těmto dluhům je značné výnosné jmění obce; ale jaký je poměr úroků a čistého výtěžku obecních podniků vídeňských, je těžko zjistiti. Tolik je jisto, že má Vídeň značně větší dluhy než Berlín.

Ostatní městské půjčky v dílčích dluhopisech jsou vesměs drobnější. Jsou to půjčky města Ústí nad Labem (celkem 4 v původní celkové sumě 6 mil. K), půjčky města Bozenu (2) a Meranu, půjčka Bozenu a Meranu společná (3 mil. M), půjčky města Brna (2), půjčky města Budějovic v Čechách (2), půjčka Černovic, Feldkirchu, Marianských Lázní, města Gorice (3), Št. Hradce [z r. 1902 v původní sumě 14 mil. K], Innspruku (8 $\frac{1}{2}$ mil. K), Karlových Var (14 mil. M), Celovce (10 mil. K), Lvova (2 v celkové původní sumě 26 $\frac{1}{2}$ mil. K), Plzně, Poly, Salcburku (2 a jedna loterní půjčka), Smíchova, Splitu, Teplic se Šenavou (4), Tridentu, Terstu a Zadru.

*

*

*

Z jiných veřejných půjček jsou různé výpůjčky vodních družstev a k regulaci řek v Tirolsku (k regulaci Adiže zejména), ke stavbě vídeňských burs (dvě); [k nim přidružena hypotekární půjčka knížete Schwarzenberga, ačkoli není veřejnou].

5.*) Státní a jiné veřejné dluhy zemí koruny uherské [s dodatkem o dluhách bosensko-hercegovských].

Uhry nepřevzaly vůči státním dluhům před 1867 žádnou jinou povinnost než přispívati na úroky roční příspěvek nezvyšitelný (29.188 mil. zl.) a kromě toho na splátky jen potud, pokud nebudou slosovatelné půjčky

*) Mimo jiné, již dříve citované prameny použito „Matlekovitsova spisu: „Das Königreich Ungarn“ a „Statistisches Jahrbuch für Ungarn“.